

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM VE UYGULAMA HASTANESİNİN
SAĞLIK HİZMETLERİ AÇISINDAN İSTATİSTİKSEL DEĞERLENDİRİLMESİ

T. C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

MASTER TEZİ
AHMET GÜLTEKİN

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
ESKİŞEHİR 1985

T E Ő E K K Ü R

Master tez konumun seçiminde ve çalışmalarım sırasında, bana Gece ve Gündüz demeden her türlü yardım ve desteklerini esirgemeyen Master tez yöneticim, Anadolu Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü Öğretim Üyesi Sayın Doç.Dr.Ersoy CANKÜYER'e teşekkürlerimi sunarım.

Bana her türlü kolaylığı gösteren Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Sayın Prf.Dr.İsmail Bağcılar ile Dekan Yardımcısı Sayın Doç.Dr.Sait ETİZ'e ve Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü Sayın Doç.Dr.Nurettin BAŞARAN'a teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

İ Ç İ N D E K İ L E R

GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
MATERYAL METOD.....	6
BULGULAR VE İSTATİSTİKSEL DEĞERLENDİRME	7
TARTIŞMA	50
SONUÇ	56
ÖZET	57
KAYNAKLAR	58

G İ R İ Ő V E A M A Ç

Tedavi edici sağlık hizmetleri, halk sağlığı hizmetlerinin temel dallarından biridir. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde yataklı tedavi kurumlarının ve özellikle tıp fakóltesi hastanelerinin önemi büyüktür.

Ülkemizde sağlık hizmetlerinin batılı ve modern anlamda bir devlet görevi olarak ele alınması, Milli Mücadele döneminde Ankara'da kurulan ilk Milli hükümet bünyesinde 2-MAYIS-1920 gün ve 3 sayılı Kanunla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın kurulmasıyla başlamıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan önceki yıllarda, pahalı bir yatırım olan yataklı tedavi hizmetleri kıt olanaklar içersinde yürütülürken 29-EKİM-1923 de Cumhuriyetin kurulmasıyla büyük ve başarılı bir gelişme göstermiştir. Hastane hizmetlerinin bu yılda bir devlet görevi olarak ele alınması ve yaygınlaştırılması, toplumumuza verilen sağlık hizmetlerinin öneminin ve etkinliğinin artırılmasında çok büyük rol oynamıştır.

1923 Yılında, Cumhuriyet kurulduğunda Türkiye'deki yataklı tedavi kurumlarının sayısal durumu tablo 1 de görüldüğü gibi olup, Ülke genelinde yataklı tedavi kurumlarının sayısı çok az ve güç koşullar içersinde yürütülüyordu.

TABLO - 1 : 1923 YILINDA TÜRKİYE'DEKİ YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI

YATAKLI TEDAVİ KURUMUNUN ADI	MİKTARI	YATAK SAYISI
DEVLET HASTANESİ	3	950
BELEDİYE HASTANESİ	6	635
ÖZEL İDARE HASTANESİ	45	2450
ÖZEL, YABANCI VE AZINLIK HAST.	32	2402
T O P L A M	86	6437

Bu tarihte Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı kendisine bağlı 950 yataklı 3 Devlet hastanesi ile yataklı tedavi hizmetlerini yürütmeye başladı. Bakanlık bir yandan il özel idarelerince her il merkezinde kurulmuş bulunan ve önceleri "Gureba Hastanesi" sonra-ları "Memleket Hastanesi" ve günümüzde de "Devlet Hastanesi" adı verilen kurumların sağlık koşulları ve yönetim yönünden düzeltil-mesini sağlayarak 1924 yılında Ankara, Diyarbakır, Erzurum ve Sivas Numune hastanelerini açmıştır. Bu gün ise bu yataklı tedavi kurum-larının sayısı 700 e, yatak sayısı ise 100 000 e ulaşmaktadır. Bun-ların içersinde üniversite hastanelerinin sayısı ise 1978 de 8 iken, 1980 de 17 ye, 1982 yılında ise 20 ye ulaşmıştır (2).

Günümüzde ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın yanında, başta Sosyal Sigortalar Kurumu ve Üniversiteler olmak üzere diğer kamu kuruluşları belediyeler, özel kişi ve kuruluşlar ile yabancı azınlıklar yataklı tedavi kurumları açmakta ve işletmektedir.

29-EKİM-1923'de Cumhuriyetin kurulmasıyla her alanda olduğu gibi yataklı tedavi kurumlarındaki bu gelişme Eskişehir ilinde'de

gözlendi. Eskişehir ili ülkenin İç Anadolu Bölgesinde, İstanbul - Ankara demiryolu üzerinde 543 802 nüfuslu bir ilimizdir.(4). Bu ilimizin Afyon, Kütahya, Bilecik, Bursa ve Ankara illerine karayoluyla bağlı oluşu, demiryolları ve karayollarının kilit noktasında kurulmuş olması; ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda olduğu gibi yataklı tedavi kurumları yönünden de önemini daha çok artırmıştır. Eskişehir'deki yataklı tedavi kurumları ile ilgili bu gelişmenin ulaştığı boyutlar 1984 yılı itibariyle tablo 2 de görülmektedir.

TABLO - 2 : ESKİŞEHİR VE YÖRESİNDEKİ YATAKLI TEDAVİ KURUMLARININ
KADRO VE FİİLİ YATAK DAĞILIMI

YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI	KADRO YATAK	FİİLİ YATAK
DEVLET HASTANESİ	400	414
DDY. HASTANESİ	319	299
HAVA HASTANESİ	800	1000
A.Ü.EĞİTİM VE UYGULAMA HASTANESİ	200	196
A.Ü.MEDİKOSOSYAL HASTANESİ	50	60
DOĞUMEVİ HASTANESİ	125	105
S.S.K.BÖLGE HASTANESİ	334	334
SİVRİHİSAR DEVLET HASTANESİ	50	50
ÇİFTELER DEVLET HASTANESİ	25	25
EGE ÖZEL HASTANESİ	16	16
ÖZEL SAĞLIK HASTANESİ	22	22
T O P L A M	2341	2521

Eskişehir ili sağlık hizmetleri yönünden, her ne kadar özle-

nen düzeye ulaşmamış ise de; Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi, Hava Hastanesi, Devlet Demiryolları Hastanesi ve Sosyal Sigortalar Bölge Hastanesi'nin bu ildâ bulunması yataklı tedavi kurumları açısından, Eskişehir'in ülke genelinde şanslı illerden biri durumuna girmesine neden olmuştur. İlimiz yataklı tedavi kurumları açısından, ülke genelinde ele alındığında; Yatak sayısı bakımından 19. sırayı, yatak işgal oranı yönünden ise 7. sırayı almaktadır (12). 31-12-1984 Tarihi itibariyle Eskişehir'de 535 doktor, 78 diğ tabibi, 165 eczacı, 211 ebe ve 137 sağlık memuru yöremiz halkına sağlık hizmeti sunmaktadır (6,7).

Araştırmamıza konu olan, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi ise, 22-11-1973 tarih ve 1787 sayılı yasa ile merkezi Eskişehir'de olmak üzere; özerk ve tüzel kişiliğe haiz bir üniversite olarak kurulan Anadolu Üniversitesinin Tıp fakültesi bünyesinde kurulmuştur. Üniversite ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı arasında 1975 yılında imzalanan protokol gereği, 1976 yılında Göğüs Hastalıkları Hastanesi binası, tıp fakültesi tarafından devralınmıştır. Bu binada Tıp Fakültesi Hastanesi'nin poliklinik hizmetleri 1976 yılı Eylül ayında başlatılmıştır. Tıp Fakültesi Hastanesi'nin 50 yatakla hizmete sunulması ise, 1978 yılı ortalarında gerçekleştirilmiştir. Hastanenin yatak sayısı, 1980 yılı ortalarında 200 yatak kapasitesine çıkarılmıştır. 6-KASIM-1981 de çıkarılan 2547 sayılı Yüksek öğretim yasası ve 28-MART-1983 tarih ve 2809 sayılı yasa ile kuruluşu yeniden düzenlenen Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, bu tarihten itibaren "Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi" olarak faaliyetini sürdürmektedir.

Hastanede 31-12-1984 tarihi itibariyle, 146 öğretim üye ve yardımcısı, 248 yardımcı sağlık personeli bulunmaktadır.

Biz bu araştırmamızda Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi'nin 1978-1984 yılları arasındaki hasta yatış kayıtları, ameliyat kayıtları ve ölüm tutanaklarını esas alarak, hastaneye yatan hastaların istatistiksel değerlendirmesini yapmaya çalıştık.

Hastanenin yataklı tedavi hizmetlerini yürütmeye başladığı 6-4-1978 tarihinden, 31-12-1984 tarihine kadar, hastaneye yatan hastaların dağılımını, ameliyat olan hastaların dağılımını, ölümleri ve son iki yılın poliklinik ve laboratuvar dağılımlarını sayısal olarak saptamak suretiyle, ilgililere derli toplu bilgi birikimini sağlamayı amaçladık.

Hastanenin 1978 - 1984 yılları itibariyle yatak işgal hızını, ortalama yatakta kalma gün sayısını, ameliyat oranını ve kaba ölüm hızını saptamak; Bulduğumuz oranları ülkenin genel hastaneleri ve üniversite hastaneleriyle karşılaştırmak; böylece Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi'nin hizmet nitelik ve niceliklerini ortaya koymak amaçları'da bizi böyle bir araştırmaya yöneltmiş bulunmaktadır.

1978 -1984 Yılları arasındaki hastane hizmetlerinin değerlendirmesini yaparak, gelecekte hastane hizmetlerinin planlanması ve organizasyon çalışmalarında gereksinim duyulacak verilerin biraraya getirilmesi araştırmanın sonuçlarından beklediğimiz pratik yararlar arasındadır.

M A T E R Y A L M E T O D

Araştırmamızda Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi'nin 6-4-1978 ile 31-12-1984 tarihleri arasındaki hasta yatış defterleri, ameliyat kayıt defterleri, ölüm tutanakları; son iki yılın (1983-1984) tüm polikliniklerinin poliklinik kayıt defterleri, laboratuvar kayıt defterleri, röntgen kayıt defterleri ve dekanlığa hergün gönderilen hastanenin günlük durumunu bildirir günlük durum çizelgeleri, araştırma için gerekli verileri sağlayan birincil kaynakları oluşturmuşlardır.

Bu araştırmada uygulanan metod, Retrospektif araştırma metodudur. Hastanenin yataklı tedavi hizmetlerine başladığı 6-4-1978 tarihinden 31-12-1984 tarihine kadar sistematik ve düzenli bir şekilde tutulmuş olan hasta yatış defterleri, ameliyat kayıt defterleri ve ölüm tutanakları, yıllar itibariyle çetelenerek kliniklere dağılımı sayısal olarak saptanmıştır.

Poliklinik ve laboratuvar kayıtlarının geçmiş yıllara ait dökümanlarının bulunmayışı, bir kısmının da okunmayacak şekilde yıpranmış olması nedeniyle; poliklinik laboratuvar ve radyoloji verilerinin yalnızca 1983-1984 yıllarına ait olanları derlenebilmiştir.

Elde edilen veriler tablolar halinde sunulduğu gibi, grafiklerle de gösterilmiştir. Verilerin ortalama ve yüzde değerleri saptanmıştır. Ayrıca 1978-1984 yıllarını kapsayan yedi yıllık sürede, hastanede ameliyat olanların ve ölümlerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermedikleri Ki kare testi ile test edilmiştir.

BULGULAR VE İSTATİSTİKSEL DEĞERLENDİRME

A - Hastaneye başvuran hastaların polikliniklere dağılışı:

Araştırmayı planlarken amacımız 1978 yılından itibaren polikliniklere başvuran hastaları yedi yıllık süreyi kapsamına alacak şekilde sayısal olarak çıkarmaktı. 1983 tarihinden önceki yıllara ait poliklinik defterlerinin bazılarının bulunmaması, çalışmamızı kayıtların sağlam ve düzenli bulunduğu son iki yıla (1983 - 1984) yöneltmiştir.

Hastane polikliniklerine 1983 yılında 64841 hasta başvurarak muayene olmuştur. Başvuruların en fazla yapıldığı klinik 12429 hasta ile iç hastalıkları kliniği olurken en az başvuru 1368 hasta ile psikiyatri kliniğine olmuştur. Tablo 3 te 1983 yılında hastaneye başvuranların polikliniklere dağılışı verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi aylara göre başvuruların sayısal durumları birbirine yakın düzeydedir. Bu yılda hastane polikliniklerine en fazla hasta 6185 Kasım ayında başvururken, en hastanın başvuruda bulunduğu ay ise Haziran ayıdır.

1984 yılında ise hastane polikliniklerine muayene olmak için 69314 hasta başvuruda bulunmuştur. Bu başvurularda birinci sırayı 11475 hasta ile iç hastalıkları kliniği alırken, ikinci sırayı 9363 poliklinikle çocuk sağlığı ve hastalıkları kliniği almıştır. Tablo 4 te 1984 hastaneye başvuranların polikliniklere dağılışı verilmiştir.

TABLO - 3 : 1983 YILINDA HASTANEYE BAŞVURANLARIN POLİKLİNİKLERE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	TOPLAM
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİ	66	144	143	139	159	101	129	110	129	123	142	103	1488
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	289	311	259	350	376	270	390	361	338	351	355	296	3916
DERMATOLOJİ	285	295	305	333	283	310	332	322	296	334	252	239	3586
İÇ HASTALIKLARI	919	959	1115	1193	1322	736	881	1055	1043	1076	1157	973	12229
GENEL ŞİRÜRJİ	242	244	257	274	285	237	262	341	341	261	274	211	3229
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HAST.	800	905	726	706	780	664	633	791	674	878	926	667	9150
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	452	608	636	491	606	387	492	485	537	622	631	558	6505
ÜROLOJİ	169	183	209	205	245	165	227	247	203	271	267	206	2597
NÖROŞİRÜRJİ	82	76	93	93	127	127	98	88	85	141	131	116	1257
GÖZ HASTALIKLARI	501	702	512	520	542	451	622	536	707	751	831	691	7366
K.B.B.HASTALIKLARI	512	740	538	510	559	476	597	490	570	531	542	526	6591
PSİKİYATRİ	90	144	100	101	113	71	84	104	181	138	137	135	1368
NÖROLOJİ	244	233	227	243	248	159	202	227	243	245	258	193	2722
FİZİKSEL TIP VE REHABİL.	218	230	261	207	288	136	202	253	166	206	282	191	2637
T O P L A M	4839	5744	5381	5365	5930	4290	5151	5410	5513	5928	6185	5105	64841

TABLO - 4 : 1984 YILINDA HASTANEYE BAŞVURANLARIN POLİKLİNİKLERE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	TOPLAM
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİ	113	124	124	114	135	156	109	137	103	117	118	100	1450
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	217	281	514	350	339	415	301	564	424	401	259	347	4412
DERMATOLOJİ	446	815	636	557	533	569	523	512	516	520	379	284	6290
İÇ HASTALIKLARI	771	924	1376	1128	886	973	811	1011	870	855	967	903	11475
GENEL ŞİRÜRJİ	195	258	383	322	258	264	194	392	340	395	291	275	3567
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HAST.	632	686	808	827	857	852	868	1101	790	680	674	688	9363
KADIN HAS.VE DOĞUM	402	398	490	530	545	506	415	574	418	445	515	490	5728
ÜROLOJİ	195	205	251	252	249	258	183	249	192	203	190	230	2657
NÖROŞİRÜRJİ	91	118	197	163	113	117	96	127	122	131	110	79	1464
GÖZ HASTALIKLARI	397	730	763	725	519	610	535	630	586	548	595	649	7287
K.B.B.HASTALIKLARI	717	737	693	824	776	559	544	464	473	552	517	584	7440
PSİKIYATRİ	-	-	113	82	96	102	109	68	84	112	149	92	1007
NÖROLOJİ	192	233	278	281	266	250	455	294	293	250	303	220	3315
FİZİKSEL TIP VE REHABİL.	220	321	437	375	389	438	272	315	281	322	280	209	3859
T O P L A M	4588	5830	7063	6530	5961	6069	5315	6438	5492	5531	5347	5150	69314

Bu yılda da en az hasta psikiyatri kliniğine başvurmuştur. Aylar arasında 1983 yılında olduğu gibi önemli farklılık gözlenmemiştir. Bu yılda en fazla polikliniğin yapıldığı ay 7063 poliklinikle Mart ayı olurken, en az poliklinik ise Aralık ayında gözlenmiştir.

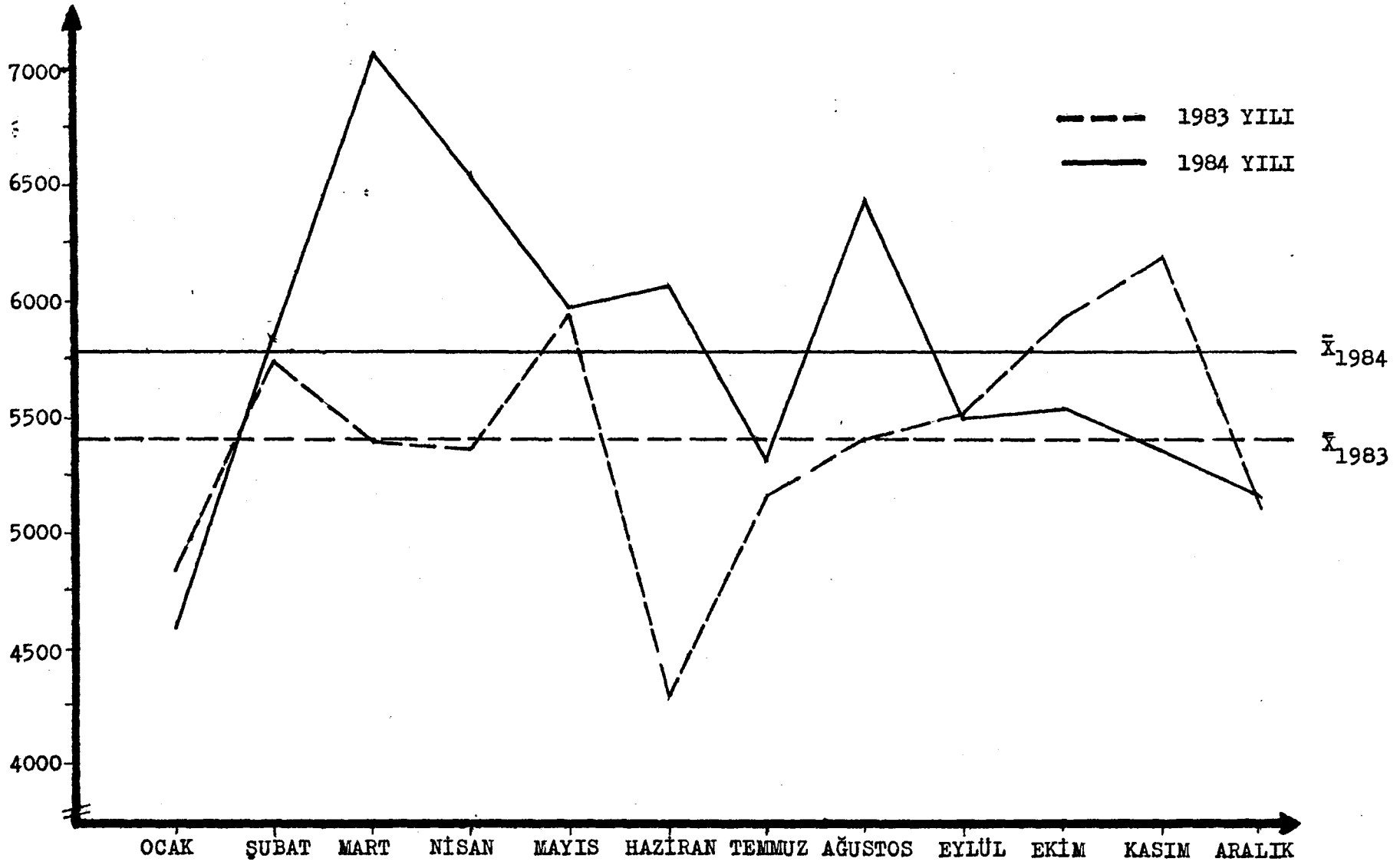
1983-1984 yıllarında hastanenin polikliniklerine başvuran hastaların aylar itibariyle dağılımını Grafik 1 de görelim. 1983 yılında ortalama ayda ($\bar{X}_{1983} = 5413$) hastaya bakılırken; Mart, Nisan, Haziran ve Temmuz aylarında ortalamanın altına düşülmüş, diğer aylarda ortalamanın üstüne çıkmıştır. 1984 yılında ise hastanede ortalama ($\bar{X}_{1984} = 5776$) hastanın poliklinik muayenesi yapılmış, Temmuz, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında ortalamanın altında kalınırken diğer aylar ortalamanın üstünde poliklinik yapılmıştır. 1983 yılında Kasım ayında tepe yaparken, 1984 yılında Mart ayında tepe yapmıştır. Grafikten de anlaşılacağı gibi yıllar arasında gözle görülür nisbette bir artış gözlenmektedir.

B - Hastanede yapılan tahlillerin laboratuvarlara dağılışı:

Laboratuvar kayıtlarında'da poliklinik kayıtlarında olduğu gibi, geçmiş yıllara ait bazı defterlerin bulunmayışı ve kayıtların yeterli olmaması nedeniyle 1983-1984 yılları esas alınmıştır.

Tablo 5 te görüldüğü gibi 1983 yılında hastanenin laboratuvarlarında 169614 tahlil yapılmıştır. Bunlardan 50391 tahlil Biyokimya laboratuvarlarında yapılırken, 64293 tahlil Kan Bankasınca gerçekleştirilmiştir. Bu yılda 27214 hastanın filimi çekilirken 100 vakanın da genetik çalışması yapılmıştır.

1984 Yılında ise, 196135 hasta hastanenin laboratuvarlarından yararlanmıştır. Bu yılda laboratuvar tahlillerinde sayısal

GRAFİK - 1 : 1983 - 1984 YILLARINDA POLİKLİNİĞE BAŞVARANLARIN AYLARA GÖRE DAĞILIŞI

TABLO - 5 : 1983 YILINDA HASTANEDE YAPILAN TAHLİLLERİN LABORATUVARLARA DAĞILIŞI

LABORATUVARLAR	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	TOPLAM
RADYOLOJİ	2183	2013	2260	2351	2482	2470	1882	2426	2221	2215	2350	2361	27214
C.B.C.	1447	1374	1573	1349	1376	1523	1183	1416	1482	1357	1535	1428	17043
GENETİK	6	11	7	8	10	6	17	1	4	11	4	15	100
KAN BANKASI	3286	3796	4061	3426	3587	3858	3200	4370	3941	4156	4721	3891	46293
MİKROBİYOLOJİ	1773	1540	1750	1694	1911	2090	1467	1919	2261	2013	2375	2356	23149
BİYOKİMYA	3443	3711	5170	4293	4253	3929	3699	4188	4242	4566	4628	4269	50391
PATOLOJİ	452	421	466	505	407	481	255	448	443	459	530	557	5424
T O P L A M	112590	12866	15287	13626	14026	14357	11703	14768	14594	14777	16143	14877	169614

TABLO - 6 : 1984 YILINDA HASTANEDE YAPILAN TAHLİLLERİN LABORATUVARLARA DAĞILIŞI

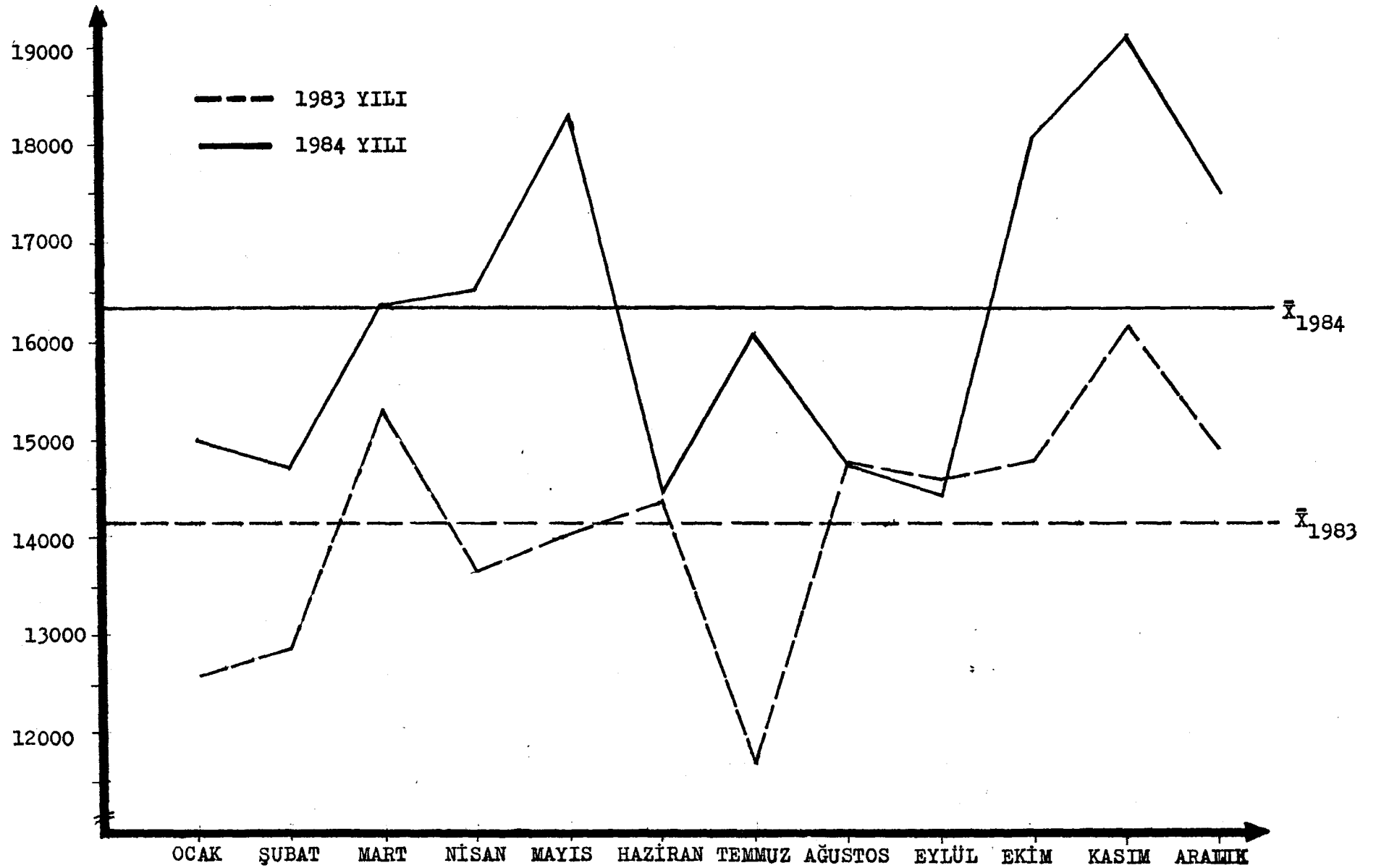
LABORATUVARLAR	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	TOPLAM
RADYOLOJİ	2468	2144	2408	2516	2505	1738	2151	2364	2124	2470	2619	2098	27605
C.B.C.	1540	1499	1713	1598	1973	1359	1600	1508	1415	1567	1707	1332	18811
GENETİK	8	18	19	7	12	6	16	12	9	20	23	23	173
KAN BANKASI	4340	3974	4637	4568	5114	4822	5397	3564	4557	5960	7163	5597	59693
MİKROBİYOLOJİ	2236	2302	2446	2186	1965	1631	2015	2461	2075	2558	2637	2083	26595
BİYOKİMYA	3934	4239	4612	5057	6177	4462	4457	4358	3820	5003	5386	5943	57448
PATOLOJİ	452	516	513	583	545	351	425	495	432	509	558	431	5810
T O P L A M	14978	14692	16348	16515	18291	14369	16061	14762	14432	18087	20093	17507	196135

üstünlüğü 59693 tahlille Kan Bankası alırken, ikinci sırayı 57448 tahlille Biyokimya laboratuvarları almıştır. 1984 yılında hastanede yapılan tahlillerin laboratuvarlara dağılışı tablo 6 da gösterilmiştir. Bu yılda 27605 hastanın röntgen filimi çekilirken, 173 Hastanın genetik çalışması yapılmıştır.

Hastanenin poliklinik hizmetlerinde olduğu gibi 1983 yılına oranla 1984 yılında laboratuvar hizmetlerinde de önemli düzeyde artış gözlenmektedir. 1983 yılında 169614 olan tetkik sayısı 1984 yılında 196135 e ulaşmıştır. 1983 yılında ortalama ($\bar{X}_{1983} = 14135$) tetkik yapılırken bu sayı 1984 yılında ayda ortalama ($\bar{X}_{1984} = 16345$) e ulaşmıştır. 1983 - 1984 yıllarında yapılan tahlillerin aylar itibariyle dağılımı grafik 2 de görülmektedir. 1983 yılında Ocak, Şubat, Mayıs ve Temmuz aylarında ortalamanın altında kalırken, Temmuz ayında en az tahlilin yapıldığı görülmektedir. Diğer aylarda ortalamanın üstünde tahlil yapılırken, Kasım ayında en yüksek noktaya ulaşmıştır.

1984 yılında ise Nisan, Mayıs, Ekim ve Kasım aylarında ortalamanın üzerinde laboratuvar tahlili yapılırken, diğer aylar ortalamanın altına düşmüştür. Bu yılda da yine kasım ayında tepe yaparken, Haziran ayında en az tahlilin yapıldığı gözlenmektedir. Yıllar itibariyle laboratuvar tahlillerinde de büyük ölçüde artışın olduğu grafiğin incelenmesinden anlaşılacaktır.

GRAFİK - 2 : 1983 - 1984 YILLARINDA LABORATUVAR TAHLİLLERİNİN AYLARA GÖRE DAĞILIŞI

C - Hastaneye yatan hastaların yerleşim merkezlerine göre

Dağılışı

Hastanenin yataklı tedavi hizmetlerine başladığı 6.4.1978 tarihinden, 31.12.1984 tarihine kadar, yedi yıllık süre içerisinde hastaneye yatan 22308 hastanın yerleşim merkezine göre dağılımı tablo 7 de görülmektedir.

Tablonun incelenmesiyle de anlaşılacağı gibi hastaneye yatan 22308 hastanın 17067 si yani %76.5 ğu Eskişehir ve ilçelerinde, geri kalan 5241 i, %23.5 ğu diğer yerleşim merkezlerinde oturmaktadır. Eskişehir dışında ençok Kütahya ilinden hasta gelirken, ikinci sırayı Bilecik ili almaktadır. Eskişehir'in ilçelerinde ise birinci sırayı Sivrihisar alırken, ikinci sırayı Çifteler ilçesi almaktadır. İlk yıllarda yatan hastaların çoğunluğunu erkekler oluştururken, sonraki yıllarda kadın hastalar birinci sırayı almıştır.

D - Hastaneye yatan hastaların cinsiyet ve kliniklere göre

Dağılışı

Hastanemize yatan hastaların yatış kayıtları sistematik ve düzenli bir şekilde tutulduğu için yıllar itibariyle hasta yatışları çalışmamızın esasını teşkil etmektedir.

6.4.1978 tarihinden 31.12.1984 tarihine kadar hastanemize 865 hasta yatmıştır. 1978 yılında Hastanenin yataklı tedavi hizmetlerine başladığı yıl olup, bu yılda hastanenin yatak kapasitesi 50 idi. Tablo 8 de 1978 yılında yatan hastaların cinsiyet ve kliniklere göre dağılışı verilmiştir. Tablodan da görüleceği gibi yatan hastaların 504 (%58) i kadın, 361(%42) i erkek olup, en fazla hasta genel şirürji kliniğine yatmıştır.

TABLO - 7 : 1978 -1984 YILLARINDA HASTANEYE YATAN HASTALARIN YERLEŞİM MERKEZLERINE GÖRE DAĞILIŞI

HASTALARIN OTURDUĞU YERLEŞİM MERKEZİ	1978			1979			1980			1981			1982			1983			1984			1978 - 1984		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
İLÇE MERKEZİ	380	263	643	750	518	1268	801	1059	1860	1225	1620	2845	1242	1642	2884	1192	1329	2521	1409	1696	3105	6999	8127	15126
SİVRİHİSAR	9	10	19	35	16	51	61	36	97	74	66	140	52	65	117	55	52	107	53	55	108	339	300	639
SEYİTGAZİ	8	2	10	23	21	44	24	22	46	17	27	44	19	26	45	29	23	52	26	20	46	146	141	287
MİHALIÇIK	13	10	23	25	13	38	34	13	47	32	14	46	27	18	45	46	22	68	25	41	66	202	131	333
SARICAKAYA	7	3	10	10	1	11	8	7	15	7	3	10	4	3	7	11	10	21	13	8	21	60	35	95
MAHMUDIYE	5	4	9	12	5	17	18	15	33	15	20	35	29	13	42	26	14	40	19	14	33	124	85	209
ÇİFTELER	10	6	16	18	13	31	23	31	54	25	33	58	28	41	69	25	47	72	46	32	78	175	203	378
T O P L A M	432	298	730	873	587	1460	969	1183	2152	1395	1783	3178	1401	1808	3209	1384	1497	2881	1591	1866	3457	8045	9022	17067
BİLECİK	25	22	47	72	65	137	86	94	180	112	133	245	141	119	260	119	122	241	142	141	283	697	696	1393
KÜTAHYA	16	12	28	55	45	100	63	71	134	144	151	295	193	159	352	239	223	462	214	206	420	924	867	1791
AFYON	18	17	35	73	53	126	103	82	185	131	99	230	99	117	216	127	110	237	144	128	272	695	606	1301
DİĞERLERİ	13	12	25	37	18	55	43	46	89	82	58	140	77	85	162	66	66	132	73	80	153	391	365	756
T O P L A M	72	63	135	237	181	418	295	293	588	469	441	910	510	480	990	551	521	1072	573	555	1128	2707	2534	5241
GENEL TOPLAM	504	361	865	1110	768	1878	1264	1476	2740	1864	2224	4088	1911	2288	4199	1935	2018	3953	2164	2421	4585	10152	11556	22308

1978 yılında hastanemizde yataklı tedavi hizmetlerinin yeni başlaması nedeniyle bazı kliniklerde hekim ve yatak olmadığından hasta yatırılmamıştır.

TABLO - 8 : 1978 YILINDA YATAN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	YATAN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	18	5	23	2.66
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	24	11	35	4.05
DERMATOLOJİ	-	-	-	-
İÇ HASTALIKLARI	75	59	134	15.49
GENEL ŞİRÜRJİ	90	76	166	19.19
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	134	92	226	26.13
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	46	46	5.32
ÜROLOJİ	50	7	57	6.59
NÖROŞİRÜRJİ	32	8	40	4.62
GÖZ HASTALIKLARI	16	11	27	3.12
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	62	42	104	12.02
PİSİKİYATRİ	-	-	-	-
NÖROLOJİ	3	2	5	0.58
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	-	-	-	-
BİLİNMIYEN	-	2	2	0.23
T O P L A M	504	361	861	100.00

1979 yılında ise yatak kapasitesi yine 50 olmasına karşın yatan hasta sayısı 1878 e yükselmiştir. Bunların 1110 (%59) u Erkek, 768 (%41) i kadındır. En fazla hasta 554 (%29.51) çocuk sağlığı ve hastalıkları kliniğine yatmıştır. 1979 yılında yatan hastaların cinsiyet ve kliniklere dağılışı tablo 9 da görüldüğü gibidir.

TABLO - 9 : 1979 YILINDA YATAN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	YATAN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	40	7	47	2.50
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	96	31	127	6.76
DERMATOLOJİ	1	-	1	0.05
İÇ HASTALIKLARI	146	117	263	14.01
GENEL ŞİRÜRJİ	103	95	198	10.54
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	234	220	554	29.51
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	86	86	4.58
ÜROLOJİ	77	18	95	5.06
NÖROŞİRÜRJİ	86	54	140	7.45
GÖZ HASTALIKLARI	80	50	130	6.92
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	130	78	208	11.08
PİSİKİYATRİ	3	2	5	0.26
NÖROLOJİ	11	10	21	1.12
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	1	-	1	0.05
BİLİNMIYEN	2	-	2	0.11
T O P L A M	1110	768	1878	100.00

1980 yılı ortalarında hastanenin yatak kapasitesi 200 e çıkarılmış, yatan hasta sayısı da 2740 a yükselmiştir. Yatan hastaların 1264 (%46) sını erkekler, 1476 (%54) ünü kadınlar oluşturmuştur. Bu yılda ise en fazla hasta 614 (%22.41) ile Kadın Doğum kliniğine, en az hasta ise Dermatoloji kliniğine yatmıştır. Durum tablo 9 da görüldüğü gibidir.

TABLO - 10 : 1980 YILINDA YATAN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	YATAN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	37	13	50	1.82
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	106	52	158	5.77
DERMATOLOJİ	2	2	4	0.15
İÇ HASTALIKLARI	164	141	305	11.13
GENEL ŞİRÜRJİ	176	134	310	11.31
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	318	220	538	19.64
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	614	614	22.41
ÜROLOJİ	93	31	124	4.53
NÖROŞİRÜRJİ	101	67	168	6.13
GÖZ HASTALIKLARI	86	78	164	5.99
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	158	101	259	9.45
PİSİKİYATRİ	2	5	7	0.26
NÖROLOJİ	9	9	18	0.66
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	10	6	16	0.58
BİLİNMIYEN	2	3	5	0.18
T O P L A M	1264	1476	2740	100.00

1981 yılında yatan hasta sayısında büyük bir artış görülmektedir. Bunun nedeni yatak kapasitesinin artırılmasından olabileceği gibi, hastanenin topluma kendini kabul ettirmesinin de önemi büyüktür. 1981 yılında hastaneye 4088 hasta yatmış olup, 1864 (%46) erkek, 2224 (%54) ü kadındır. En fazla hasta Kadın Doğum kliniğine yatarken en az hasta psikiyatri kliniğine yatmıştır. Bu yıla ait hastaların cinsiyet ve kliniklere dağılışı tablo 11 de olduğu gibidir.

TABLO - 11 : 1981 YILINDA YATAN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	YATAN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	90	42	132	3.23
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	140	98	238	5.82
DERMATOLOJİ	8	5	13	0.32
İÇ HASTALIKLARI	306	274	580	14.19
GENEL ŞİRÜRJİ	207	206	413	10.10
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	346	215	561	13.73
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	905	905	22.14
ÜROLOJİ	126	53	179	4.38
NÖROŞİRÜRJİ	161	99	260	6.36
GÖZ HASTALIKLARI	136	93	229	5.60
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	261	154	415	10.15
PİSİKİYATRİ	1	3	4	0.09
NÖROLOJİ	42	30	72	1.76
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	25	38	63	1.55
BİLİNMIYEN	15	9	24	0.59
T O P L A M	1864	2224	4088	100.00

1982 yılında ise 4199 hasta yatmış olup, 1911 (%46) sı erkek, 2288 (%54) ü kadındır. Bu yılda da yine Kadın hastalıkları ve Doğum kliniği birinci sırayı alırken, ikinci sırayı çocuk sağlığı ve hastalıkları kliniği almıştır. En az hasta Dermatoloji kliniğine yatarken, Psikiyatri kliniğine ise hiç hasta yatmamıştır. Durum tablo 12 de görüldüğü gibidir.

TABLO -12 : 1982 YILINDA YATAN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	YATAN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
GÖÇÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	115	60	175	4.17
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	161	80	241	5.74
DERMATOLOJİ	7	5	12	0.29
İÇ HASTALIKLARI	325	324	649	15.46
GENEL ŞİRÜRJİ	236	252	488	11.62
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	409	292	701	16.69
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	794	794	18.91
ÜROLOJİ	131	57	188	4.48
NÖROŞİRÜRJİ	59	49	108	2.57
GÖZ HASTALIKLARI	94	69	163	3.88
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	259	208	467	11.12
PİSİKİYATRİ	-	-	-	-
NÖROLOJİ	76	54	130	3.10
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	34	40	74	1.76
BİLİNMIYEN	5	4	9	0.21
T O P L A M	1911	2288	4199	100.00

1983 yılında hastaneye yatan hasta sayısı 3953 olup, 1982 yılına oranla düşüş gözlenmekte ise de ; Hastane kliniklerinin bu yılda periyodik olarak kapatılarak bakım ve onarıma alınmasından kaynaklanmaktadır. 1983 yılında polikliniklere başvuran 64841 hastadan, 3953 ü yatırılmıştır. Bir başka deyişle polikliniğe başvuranların %6 sı yatmıştır. Durum tablo 13 te olduğu gibidir. Bu yılda en fazla hasta Çocuk sağlığı ve hastalıkları kliniğine yatmıştır. En az hasta dermatoloji kliniğine yatarken, psikiyatri kliniğine hiç hasta yatmamıştır.

TABLO - 13 : 1983 YILINDA YATAN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	YATAN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	116	85	201	5.08
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	147	98	245	6.20
DERMATOLOJİ	15	8	23	0.58
İÇ HASTALIKLARI	316	305	621	15.71
GENEL ŞİRÜRJİ	196	244	440	11.13
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	410	289	699	17.69
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	582	582	14.72
ÜROLOJİ	145	40	185	4.68
NÖROŞİRÜRJİ	102	82	184	4.65
GÖZ HASTALIKLARI	89	60	149	3.77
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	260	112	372	9.41
PSIKİYATRİ	-	-	-	-
NÖROLOJİ	100	75	175	4.43
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	39	38	77	1.95
T O P L A M	1935	2018	3953	100.00

1984 yılında ise hastane polikliniklerine muayene için başvuran 69314 hastanın, 4585 (%6.6) sı yatmıştır. Bunların 2164 (%47) si erkek, 2421 (%53) ü kadındır. 1984 yılında yatan hastaların cinsiyet ve kliniklere dağılışı tablo 14 te verilmiştir. Bu yılda en fazla hasta Kadın Hastalıkları ve Doğum kliniğine yatarken, 900 (%19.63), ikinci sırayı 814 (%17.75) hasta ile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları kliniği almıştır. En az hasta Dermatoloji kliniğine yatmıştır.

TABLO - 14 : 1984 YILINDA YATAN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIŞI

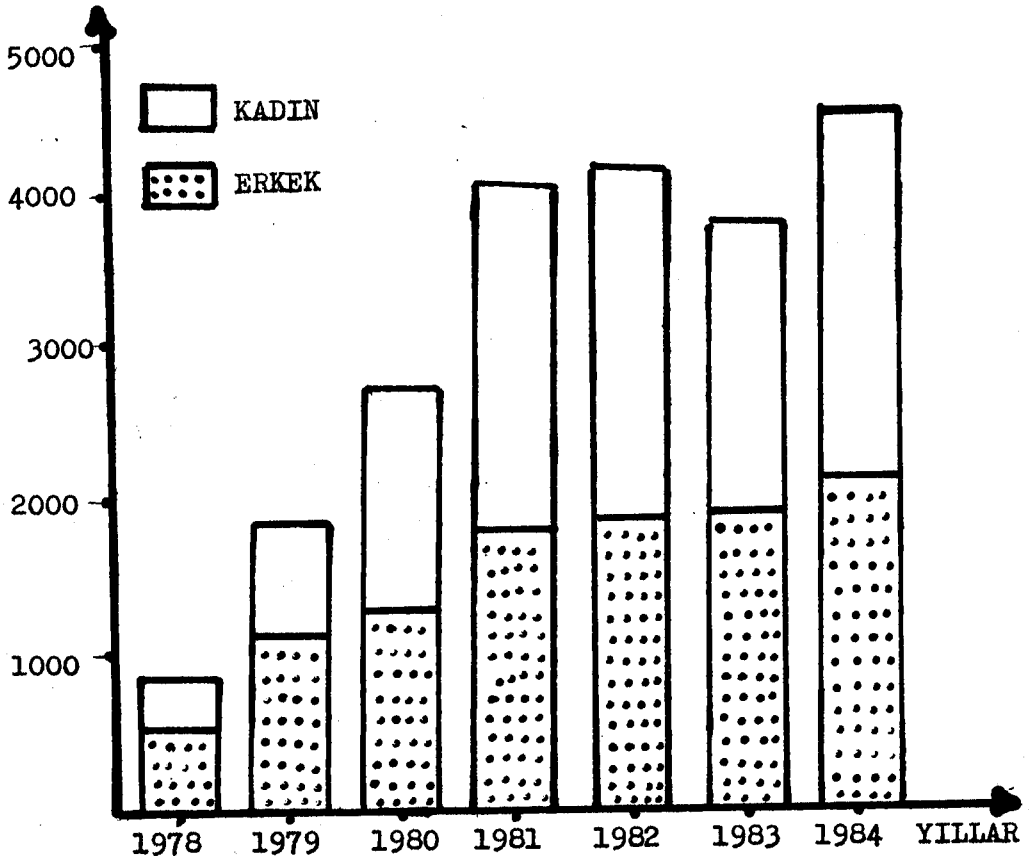
K L İ N İ K L E R	YATAN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	159	68	227	4.95
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	141	117	258	5.63
DERMATOLOJİ	6	3	9	0.19
İÇ HASTALIKLARI	310	303	613	13.37
GENEL ŞİRÜRJİ	250	239	489	10.67
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	469	345	814	17.75
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	900	900	19.63
ÜROLOJİ	224	61	258	6.22
NÖROŞİRÜRJİ	163	108	271	5.91
GÖZ HASTALIKLARI	65	44	109	2.38
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	263	131	394	8.59
PİSİKİYATRİ	7	3	10	0.22
NÖROLOJİ	95	73	168	3.66
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	12	26	38	0.83
T O P L A M	2164	2421	4585	100.00

6.4.198 ile 31.12.1984 tarihleri arasındaki yedi yıllık sürede, Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesine 22308 hasta yatmıştır. Bunların 10752 (%48) i erkek, 11556 (%52) si kadındır. Bu yıllara ait hastaların cinsiyet ve kliniklere dağılışı tablo 15 te görüldüğü gibidir.

TABLO - 15 : 1978 - 1984 YILLARINDA YATAN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	YATAN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	575	280	855	3.83
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	815	487	1302	5.84
DERMATOLOJİ	39	23	62	0.28
İÇ HASTALIKLARI	1642	1523	3165	14.19
GENEL ŞİRÜRJİ	1258	1246	2504	11.22
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	2420	1673	4093	18.35
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	3927	3927	17.60
ÜROLOJİ	846	267	1113	4.99
NÖROŞİRÜRJİ	704	467	1171	5.25
GÖZ HASTALIKLARI	566	405	971	4.35
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	1393	826	2219	9.95
PİSİKİYATRİ	13	13	26	0.12
NÖROLOJİ	336	253	589	2.64
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	121	148	269	1.20
BİLİNMIYEN	24	18	42	0.19
T O P L A M	10752	11556	22308	100.00

Hastaneye yatan hastaların yıllar itibariyle sayısal dağılımı grafik 3 te görüldüğü gibidir. Yıllar itibariyle hastaneye yatan hasta sayılarında belirgin bir artış gözlenmektedir. En az hasta 1978 yılında yatarken, en fazla hastanın yatışı 1984 yılında gerçekleşmiştir.

GRAFİK - 3 : HASTANEYE YATAN HASTALARIN YILLAR İTİBARIYLA DAĞILIŞI

E - Hastane'de ameliyat olan hastaların cinsiyet ve anestezi şekline göre dağılımı :

1978 yılında hastaneye yatan 865 hastanın 711 (%82) si ameliyat olmuştur. Bu durum ya hastanenin yatak kapasitesinin düşük olmasından yada Lokal anestezi altında ameliyat olan hastaların yatış işlemlerinin yapılmadığından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu durum ağır ve komplike vak'aların hastaneye yattığının bir göstergesidir. 1978 yılında ameliyat olan vak'aların cerrahi kliniklere ve anestezi şekline göre dağılımı, tablo 16 da gösterilmiştir. Ameliyat olan 711 hastanın 433 (%61) i kadın, 278 (%39) u erkektir. Vak'aların 627 (%88) i Genel Anestezi alarak, 84 (%12) si Lokal Anestezi alarak ameliyat olmuştur. Kadın Hastalıkları ve Doğum kliniği 228 (%32.06) ameliyatla birinci sırayı alırken, ikinci sırayı 189 (%26.58) vak'a ile Genel Şirürji kliniği almıştır. Bu yılda en az ameliyat Göğüs Kalp ve Damar şirürjisi tarafından gerçekleştirilmiştir.

1979 yılında ise hasta yatışında olduğu gibi ameliyat sayısında da önemli düzeyde artış gözlenmektedir. 1979 yılında yatan hastaların 1105 (%59) u ameliyat olmuştur. Bu oran 1978 yılında olduğu gibi oldukça yüksektir. Bu yılda hastanede ameliyat olanların cerrahi kliniklerineve anestezi şekline göre dağılımı, tablo 17 de görüldüğü gibidir. 1105 ameliyatın 581 (%53) ünü erkekler, 524 (%47) sini kadınlar oluşturmaktadır. 997 (%90) ameliyat Genel Anestezi altında olurken, 108 (%10) ameliyat Lokal Anestezi ile yapılmıştır. 1979 yılında birinci sırayı 216 (%19.55) ile Kadın Hastalıkları ve Doğum kliniği alırken, en az ameliyat Göğüs Kalp ve Damar şirürjisi tarafından gerçekleştirilmiştir.

TABLO - 16 : 1978 YILINDA AMELİYAT OLAN HASTALARIN CİNSİYET, KLİNİK VE ANESTEZİ ŞEKLİNE
GÖRE DAĞILIŞI

KLİNİKLER	GENEL ANESTEZİ			LOKAL ANESTEZİ			GENEL TOPLAM			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
GENEL ŞİRÜRJİ	81	100	181	4	4	8	85	104	184	26.58
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	33	22	55	1	-	1	34	22	56	7.88
GÖZ HASTALIKLARI	11	8	19	8	8	16	19	16	35	4.98
ÜROLOJİ	64	5	69	10	-	10	74	5	79	11.11
NÖROJİRÜRJİ	14	9	23	1	1	2	15	10	25	3.52
GÖĞÜS KALP DAMAR	5	2	7	1	-	1	6	2	8	1.13
K.B.B. HASTALIKLARI	22	31	53	23	15	38	45	46	91	12.80
KADIN DOĞUM	-	220	220	-	8	8	-	228	228	32.06
T O P L A M	230	397	627	48	36	84	278	433	711	100.00

TABLO - 17 : 1979 YILINDA AMELİYAT OLAN HASTALARIN CİNSİYET, KLİNİK VE ANESTEZİ ŞEKLİNE
GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	GENEL ANESTEZİ			LOKAL ANESTEZİ			GENEL TOPLAM			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
GENEL ŞİRÜRJİ	100	80	180	-	1	1	100	81	181	16.38
ORTOPEDİ	98	64	162	-	1	1	98	65	163	14.75
GÖZ HASTALIKLARI	50	24	74	24	25	49	74	49	123	11.13
ÜROLOJİ	121	17	138	9	1	10	130	18	148	13.39
NÖROJİRÜRJİ	53	30	83	1	1	2	54	31	85	7.69
GÖĞÜS KALP DAMAR	12	8	20	2	-	2	14	8	22	1.99
K.B.B. HASTALIKLARI	92	44	136	19	12	31	111	56	167	15.12
KADIN DOĞUM	-	204	204	-	12	12	-	216	216	19.55
T O P L A M	526	471	997	55	53	108	581	524	1105	100.00

1980 yılında ameliyat olanların sayısı 1374 olup, aynı yıl hastaneye yatan hasta sayısı ise 2740 dır. Yani hastanenin 1980 yılında ameliyat oranı %50 dir. Bu yılda ameliyat olan vak'aların 696 (%51) ini erkekler, 678 (%49) unu kadınlar oluşturmaktadır. 1374 Vak'anın 1208 (%88) i Genel Anestezi altında ameliyat olurken, 166 (%12) si Lokal Anestezi altında ameliyat olmuştur. 1980 yılına ait ameliyatlara cinsiyet, klinik ve anestezi şekline göre dağılımı tablo 18 de görüldüğü gibidir. Bu yılda birinci sırayı 301 (%21.91) ameliyat ile Genel Şirürji kliniği alırken, ikinci sırayı Kadın Hastalıkları ve Doğum kliniği almıştır. Bu yılda da en az ameliyat Göğüs Kalp ve Damar Şirürjisi tarafından yapılmıştır.

1980 yılına oranla 1981 yılında ameliyat olan hasta sayısı daha çok artarak 202 ulaşmıştır. Aynı yıl hastaneye yatan hasta sayısı 4088 olup, yatan hastaların %49 u ameliyat olmuştur. 1981 yılında ameliyat olan hastaların cinsiyet, klinik ve anestezi şekline göre dağılımı tablo 19 da verilmiştir. Ameliyat olan hastaların 966 (%48) i erkek, 1036 (%52) si kadındır. 1981 yılında hastaların 1617 (%81) i Genel Anestezi alarak ameliyat olurken, 385 (%19) u Lokal Anestezi altında ameliyat olmuştur. 1981 yılında hastanede yapılan ameliyatlara 385 (%19) unu yaparak Genel Şirürji kliniği birinci sırayı alırken, bu yılda ikinci sırayı Kulak Burun Boğaz Hastalıkları kliniği almıştır. 1981 yılında da en az ameliyat Göğüs Kalp ve Damar Şirürjisi tarafından yapılmıştır.

1982 yılında ise hastaneye yatan 4199 hastanın 1874 (%45) i ameliyat olmuştur. Ameliyatlara 886 (%47) sini erkekler oluştururken 988 (%53) ünü kadınlar oluşturmaktadır.

TABLO - 18 : 1980 YILINDA AMELİYAT OLAN HASTALARIN CİNSİYET, KLİNİK VE ANESTEZİ ŞEKLİNE
GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	GENEL ANESTEZİ			LOKAL ANESTEZİ			GENEL TOPLAM			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
GENEL ŞİRÜRJİ	155	139	294	2	5	7	154	144	301	21.91
ORTOPEDİ	119	60	179	3	-	3	122	60	182	13.25
GÖZ HASTALIKLARI	44	46	90	50	39	89	94	85	179	13.03
ÜROLOJİ	120	28	148	15	6	21	135	34	169	12.30
NÖROŞİRÜRJİ	52	30	82	-	-	-	52	30	82	5.97
GÖĞÜS KALP DAMAR	22	15	37	-	-	-	22	15	37	2.69
K.B.B. HASTALIKLARI	88	70	158	26	19	45	114	89	203	14.77
KADIN DOĞUM	-	220	220	-	1	1	-	221	221	16.08
T O P L A M	600	608	1208	96	70	166	696	678	1374	100.00

TABLO - 19 : 1981 YILINDA AMELİYAT OLAN HASTALARIN CİNSİYET, KLİNİK VE ANESTEZİ ŞEKLİNE GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	GENEL ANESTEZİ			LOKAL ANESTEZİ			GENEL TOPLAM			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
GENEL ŞİRÜRJİ	190	166	356	14	49	63	204	215	419	20.93
ORTOPEDİ	113	102	215	16	14	30	129	116	245	12.24
GÖZ HASTALIKLARI	57	48	105	59	64	123	116	112	228	11.39
ÜROLOJİ	150	60	210	15	2	17	165	62	227	11.34
NÖROŞİRÜRJİ	81	42	123	1	-	1	82	42	124	6.19
GÖĞÜS KALP DAMAR	50	53	103	3	1	4	53	54	107	5.34
K.B.B. HASTALIKLARI	131	84	215	86	59	145	217	143	360	17.98
KADIN DOĞUM	-	290	290	-	2	2	-	292	292	14.59
T O P L A M	772	845	1617	194	291	385	1036	1036	2002	100.00

1982 yılında ameliyat olan hastaların cinsiyet, klinik ve anestezi şekline göre dağılımları tablo 20 de verilmiştir. Bu yılda Vak'aların 1536 (%82) si Genel anestezi altında ameliyat olurken, 338 (%18) i Lokal Anestezi altında ameliyat olmuştur. 1982 yılında ameliyatların %20.17 sini Kulak Burun Boğaz Hastalıkları kliniği yaparak birinci sırayı alırken, Genel Şirürji kliniği ikinci sıraya düşmüştür. Bu yılda en az ameliyat Nöroşirürji Kliniği tarafından gerçekleştirilmiştir.

1983 yılında yatan 3953 hastanın 1840 (%46.5) ü ameliyat olmuştur. Bu yılda ameliyat olan hastaların cinsiyet, klinik ve anestezi şekline göre dağılımı tablo 20 de görüldüğü gibidir. 1983 yılında ameliyat olan vak'aların 899 (%49) unu erkekler, 941 (%51) ni kadınlar oluşturmaktadır. Ameliyatların 1663 (%90) nı Genel anestezi altında olurken, 177 (%10) u Lokal anestezi altında olmuştur. Bu yıldan ameliyat sayısı yönünden birinci sırayı Genel Şirürji kliniği alırken, ikinci sırayı Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği almıştır. Bu yılda en az ameliyatı Nöroşirürji kliniği yapmıştır.

Araştırmamızın son yılı olan 1984 yılında hastaneye 4585 hasta yatmış bunların 2053 (%45) i ameliyat olmuştur. 1984 yılında ameliyat olan hastaların cinsiyet, klinik ve anestezi şekline göre dağılımları tablo 22 de verilmiştir. Bu yılda ameliyatların 981 (%48) ini erkekler oluştururken, 1072 (%52) sini kadınlar oluşturmaktadır. Bu yılda 447 (%23.09) hasta ile birinci sırayı Genel Şirürji kliniği alırken, ikinci sırayı Kadın Hastalıkları ve Doğum kliniği almıştır. Bu yılda hastanede en az ameliyatı Göz Hastalıkları kliniği gerçekleştirmiştir.

TABLO - 20 : 1982 YILINDA AMELİYAT OLAN HASTALARIN CİNSİYET, KLİNİK VE ANESTEZİ ŞEKLİNE
GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	GENEL ANESTEZİ			LOKAL ANESTEZİ			GENEL TOPLAM			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
GENEL ŞİRÜRJİ	211	189	400	11	56	67	222	245	367	19.58
ORTOPEDİ	110	80	190	13	11	24	123	91	214	11.42
GÖZ HASTALIKLARI	44	42	86	41	36	77	85	78	163	8.70
ÜROLOJİ	145	54	199	8	13	21	153	67	320	17.08
NÖROŞİRÜRJİ	23	10	33	-	-	-	23	10	33	1.76
GÖĞÜS KALP DAMAR	76	53	129	6	7	13	82	60	142	7.58
K.B.B. HASTALIKLARI	124	118	242	74	62	136	198	180	378	20.17
KADIN DOĞUM	-	257	257	-	-	-	-	257	257	13.71
T O P L A M	733	803	1536	153	185	338	886	988	1874	100.00

TABLO - 21 : 1983 YILINDA AMELİYAT OLAN HASTALARIN CİNSİYET, KLİNİK VE ANESTEZİ ŞEKLİNE
GÖRE DAĞILIŞI

KLİNİKLER	GENEL ANESTEZİ			LOKAL ANESTEZİ			GENEL TOPLAM			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
GENEL ŞİRÜRJİ	175	213	388	8	14	22	183	227	410	22.28
ORTOPEDİ	138	103	241	2	2	4	140	105	245	13.32
GÖZ HASTALIKLARI	50	50	100	39	23	62	89	73	162	8.80
ÜROLOJİ	172	50	222	1	1	2	173	51	224	12.17
NÖROŞİRÜRJİ	40	31	71	1	-	1	41	31	72	3.91
GÖĞÜS KALP DAMAR	96	49	145	10	7	17	106	56	162	8.80
K.B.B. HASTALIKLARI	120	74	194	47	22	69	167	96	263	14.24
KADIN DOĞUM	-	302	302	-	-	-	-	302	302	16.41
T O P L A M	791	872	1663	108	69	177	899	941	1840	100.00

TABLO - 22 : 1984 YILINDA AMELİYAT OLON HASTALARIN CİNSİYET, KLİNİK VE ANESTEZİ ŞEKLİNE
GÖRE DAĞILIŞI

K L İ N İ K L E R	GENEL ANESTEZİ			LOKAL ANESTEZİ			GENEL TOPLAM			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
GENEL ŞİRÜRJİ	227	235	462	5	7	12	232	242	447	23.09
ORTOPEDİ	113	112	225	6	3	9	119	115	234	11.40
GÖZ HASTALIKLARI	40	32	72	8	8	16	48	40	88	4.29
ÜROLOJİ	240	76	316	10	2	12	250	78	328	15.98
NÖROŞİRÜRJİ	57	50	107	1	-	1	58	50	108	5.26
GÖĞÜS KALP DAMAR	105	48	153	2	1	3	107	49	156	7.60
K.B.B. HASTALIKLARI	146	85	231	21	18	39	167	103	270	13.15
KADIN DOĞUM	95	395	395	-	-	-	-	395	395	19.24
T O P L A M	928	1033	1961	53	39	92	981	1072	2053	100.00

Araştırmamıza konu olan Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesine; 6.4.1978 tarihinden 31.12.1984 tarihine kadar 22308 hasta yatmış olup, bunların 10959 yani %49 u ameliyat olmuştur. Tablo 23 de 1978 - 1984 yıllarında ameliyat olan hastaların cinsiyet, klinik ve anestezi şekline göre dağılımları verilmiştir. Hastanede yatan hastaların ameliyat oranı oldukça yüksektir. Bunun nedeni ise Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi'ne yatan hastaların diğer tedavi kurumlarında tedavi olamayıp da gelen ağır ve komplike vak'aların çok olmasından kaynaklanmaktadır.

1978-1984 Yılları arasında Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesinde yapılan tüm ameliyatların 5287 (%48) ini erkekler, 5672 (%52) sini kadınlar oluşturmaktadır. Bu oran ilk bakışta farklı gibi görünürse de 1978-1984 yılları arasında yatan tüm hastaların cinsiyetine göre Ki kare testi ile test edildiğinde, ($\chi^2 = 0.018$ $P > 0.05^{n.s.}$) önemli bulunmamıştır. Yani hastaneye yatan hastaların ameliyat olup olmamaları cinsiyet yönünden farklılık göstermemektedir.

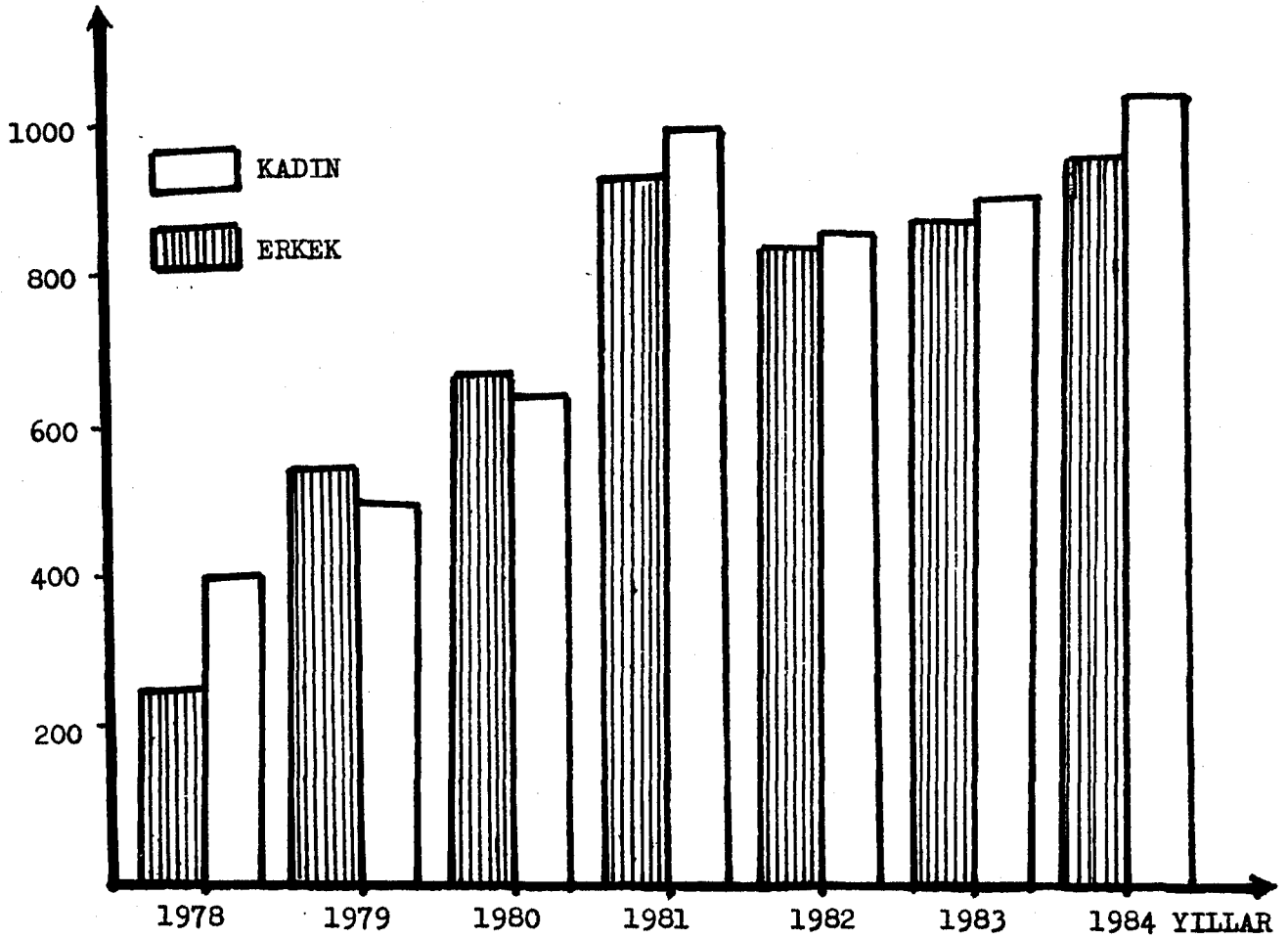
Toplam ameliyatların 9609 u yani %88 i Genel Anestezi altında yapılırken, Lokal Anestezi altında yapılan ameliyatların sayısı 1350 yani %12 dir. Hastanede yapılan ameliyatların çoğunluğunun Genel Anestezi altında yapılması da; yukarıda belirttiğimiz gibi vak'aların komplike vak'alar olduğunu kanıtlamaktadır. Yedi yıllık süre içerisinde yapılan ameliyatların %22.27 sini Genel Şirürji kliniği yaparken, ikinci sırayı Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği almaktadır. En az ameliyat ise %4.83 ile Nörojirürji Kliniğince gerçekleştirilmiştir.

TABLE - 23 : 1978 - 1984 YILLARINDA AMELİYAT OLAN HASTALARIN CİNSİYET, KLİNİK VE ANESTEZİ ŞEKLİNE GÖRE DAĞILIŞI

KLİNİKLER	GENEL ANESTEZİ			LOKAL ANESTEZİ			GENEL TOPLAM			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
GENEL ŞİRÜRJİ	1139	1122	2261	44	136	180	1183	1258	2441	22.27
ORTOPEDİ	724	543	1267	41	31	72	765	574	1339	12.22
GÖZ HASTALIKLARI	296	250	546	229	203	432	525	453	978	8.92
ÜROLOJİ	1012	290	1302	68	25	93	1080	315	1395	12.73
NÖROŞİRÜRJİ	320	202	522	5	2	7	325	204	529	4.83
GÖĞÜS KALP DAMAR	366	228	594	24	16	40	390	244	634	5.79
K.B.B. HASTALIKLARI	723	506	1229	296	207	503	1019	713	1732	15.80
KADIN DOĞUM	-	1888	1888	-	23	23	-	1911	1911	17.44
T O P L A M	4580	5029	9609	707	643	1350	5287	5672	10959	100.00

1978 - 1984 Yıllarında hastanede gerçekleştirilen ameliyatların yıllar itibariyle sayısal olarak dağılımı grafik 4 görüldüğü gibidir. En az ameliyat 1978 yılında yapılırken en fazla ameliyat 1984 yılında gerçekleştirilmiştir.

GRAFİK - 4 : HASTANEDE YAPILAN AMELİYATLARIN YILLAR İTİBARIYLA DAĞILIŞI

F - Ölümler :

1978 yılında hastaneye yatan hastalardan, 38 vak'a ölümle sonlanmıştır. Ölümlerin 26 (%68) ini erkek hastalar oluştururken, 12 (%32) si kadınlardan olmuştur. 1978 yılında hastanede ölen hastaların cinsiyet ve kliniklere göre dağılımı tablo 24 te görüldüğü gibidir. Klinikler arasında en fazla ölüm vak'ası 26 (%68.42) hasta ile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları kliniğinde meydana gelirken, ikinci sırayı 4 (%10.53) hasta ile İç Hastalıkları kliniği almaktadır. Bu yılda hastaneden taburcu olan hasta sayısı 827 olup, 1978 yılında hastanenin Kaba Ölüm Hızı %44 dür.

TABLO - 24 : 1978 YILINDA ÖLEN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIMI

K L İ N İ K L E R	ÖLEN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
İÇ HASTALIKLARI	3	1	4	10.53
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	16	10	26	68.42
NÖROLOJİ	-	1	1	2.63
GENEL ŞİRÜRJİ	2	-	2	5.26
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	1	-	1	2.63
NÖROŞİRÜRJİ	4	-	4	10.53
T P L A M	26	12	38	100.00

1979 yılında ise hastanede ölümle sonlanan vak'a sayısı 132 olup, ölümlerin 95 (%72) sini erkekler oluştururken, 37 (%28) ini ise kadınlar oluşturmaktadır. 1979 yılında hastanede ölen hastaların cinsiyet ve kliniklere göre dağılımı tablo 25 te görüldüğü gibidir. Bu yılda yine en fazla ölüm vak'ası 77 (%58.54) ile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları kliniğinde meydana gelirken, ikinci sırayı İç Hastalıkları kliniği almaktadır. 1979 yılında hastaneden taburcu olan hasta sayısı 1746 olup, Bu yıla ait hastanenin Kaba Ölüm Hızı %7 dir.

TABLO - 25 : 1979 YILINDA ÖLEN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIMI

K L İ N İ K L E R	ÖLEN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
İÇ HASTALIKLARI	15	5	20	15.15
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	54	23	77	58.34
NÖROLOJİ	4	3	7	5.30
GENEL ŞİRÜRJİ	13	3	16	12.12
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	4	-	4	3.03
NÖROŞİRÜRJİ	5	3	8	6.06
T O P L A M	95	37	132	100.00

1980 yılında ise hastanede ölümle sonlanan vak'a sayısı 156 olup, bunların 102 (%65) ini erkekler, 54 (%35) ini kadınlar oluşturmaktadır.1980 yılında hastanede ölen hastaların cinsiyet ve kliniklere göre dağılımı tablo 26 da verilmiştir. Bu yılda da yine daha önceki yıllarda olduğu gibi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarından ölüm birinci sırayı alırken, ikinci sırayı İç Hastalıkları kliniği almıştır. Bu yılda hastaneden taburcu olan hasta sayısı 2584 olup, hastanenin Kaba Ölüm Hızı %5.7 dir.

TABLO - 26 : 1980 YILINDA ÖLEN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIMI

K L İ N İ K L E R	ÖLEN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
İÇ HASTALIKLARI	18	7	25	16.03
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	53	31	84	53.85
NÖROLOJİ		3	3	1.92
GENEL ŞİRÜRJİ	14	6	20	12.82
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	-	1	1	0.60
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	3	-	3	1.92
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	4	-	4	2.57
NÖROŞİRÜRJİ	6	6	12	7.70
ÜROLOJİ	4	-	4	2.57
T O P L A M	102	54	156	100.00

1981 yılında hastaneye yatan 4088 hastanın 3874 ü taburcu olurken, 214 ü ölmüştür. Ölümlerin 132 (%62) si erkeklerde meydana gelirken, 82 (%38) i kadınlarda meydana gelmiştir.1981 yılında ölen hastaların cinsiyet ve kliniklere göre dağılımı tablo 27 de verilmiştir. Bu yılda da Çocuk hastalıklarından ölüm birinci sırayı alırken, İç Hastalıkları ikinci sırayı almıştır. 1981 yılında hastanenin Kaba Ölüm Hızı %5.2 dir.

TABLO - 27 : 1981 YILINDA ÖLEN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIMI

K L İ N İ K L E R	ÖLEN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
İÇ HASTALIKLARI	32	25	57	26.63
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM		3	3	1.40
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	57	36	93	43.46
NÖROLOJİ	5	3	8	3.74
GENEL ŞİRÜRJİ	10	6	16	7.48
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	1	-	1	0.47
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	3	-	3	1.40
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	3	1	4	1.87
NÖROJİRÜRJİ	18	8	26	12.15
ÜROLOJİ	3	-	3	1.40
T O P L A M	132	82	214	100.00

1982 yılında ise durum şöyledir: Bu yılda hastaneye yatan 4199 hastanın 3963 ü taburcu olurken, 236 sı ölmüştür. Bu yıldaki ölümlerin 140 (%59) unu erkekler, 96 (%41) ini kadınlar oluşturmuştur. 1982 yılına ait ölen hastaların cinsiyet ve kliniklere göre dağılımı tablo 28 de verilmiştir. Bu yılda da en fazla ölüm Çocuk Hastalıklarından olmuştur. Hastanenin 1982 yılına ait Kaba Ölüm Hızı %5.6 dır.

TABLO - 28 : 1982 YILINDA ÖLEN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIMI

K L İ N İ K L E R	ÖLEN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
İÇ HASTALIKLARI	15	18	33	13.99
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	2	2	0.85
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	89	62	151	63.99
NÖROLOJİ	5	3	8	3.39
GENEL ŞİRÜRJİ	15	7	22	9.32
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	4	-	4	1.69
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	3	-	3	1.27
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	2	2	4	1.69
NÖROŞİRÜRJİ	4	1	5	2.12
ÜROLOJİ	3	1	4	1.69
T O P L A M	140	96	236	100.00

1983 yılında hastaneye yatan 3953 hastanın 3731 i taburcu olurken, 222 si ölmüştür. 1983 yılına ait ölümlerin sınısıyet ve kliniklere göre dağılımı tablo 29 da verilmiştir. Geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yılda da en fazla ölüm erkeklerde meydana gelmiş olup 142 (%64), kadınlardaki ölüm oranı ise %36 dır. Bu yılda da Çocuk hastalıklarından ölüm birinci sırayı alırken, ikinci sırayı İç hastalıklarından ölüm almıştır. 1983 yılında hastanenin Kaba Ölüm Hızı %5.6 dır.

TABLO - 29 : 1983 YILINDA ÖLEN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIMI

K L İ N İ K L E R	ÖLEN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
İÇ HASTALIKLARI	21	19	40	18.02
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	1	1	0.45
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	79	42	121	54.51
NÖROLOJİ	7	6	13	5.86
GENEL ŞİRÜRJİ	18	5	23	10.36
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	5	2	7	3.15
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	5	2	7	3.15
NÖROŞİRÜRJİ	5	3	8	3.60
ÜROLOJİ	2	-	2	0.90
T O P L A M	142	80	222	100.00

1984 yılında ise durum şöyledir; hastaneye yatan 4585 hastanın 4301 i taburcu olurken, 284 vak'a ölmüştür. Bunların 166 (%58) i erkek, 118 (%42) si kadındır. 1984 yılında ölen hastaların cinsiyet ve kliniklere dağılımı tablo 30 da görüldüğü gibidir. Geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yılda çocuk hastalıklarından ölüm birinci sırayı alırken, ikinci sırayı iç hastalıkları almaktadır. 1984 yılında ise Kaba Ölüm Hızı %6.2 dir.

TABLO - 30 : 1984 YILINDA ÖLEN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIMI

K L İ N İ K L E R	ÖLEN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
İÇ HASTALIKLARI	19	16	35	12.32
GÖZ HASTALIKLARI	-	1	1	0.35
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	1	1	0.35
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	1	-	1	0.35
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	101	67	168	59.16
NÖROLOJİ	6	5	11	3.87
GENEL ŞİRÜRJİ	15	17	32	11.27
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	2	1	3	1.06
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	3	1	4	1.41
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	1	-	1	0.35
NÖROŞİRÜRJİ	14	8	22	7.75
ÜROLOJİ	4	1	5	1.76
T O P L A M	166	118	284	100.00

6.4.1978 ile 31.12.1984 tarihleri arasında hastaneye yatan toplam hasta sayısı 22308 olup; bunların 21026 sı taburcu olurken, 1282 hasta ölmüştür. 1978-1984 yılları arasında ölen hastaların cinsiyet ve kliniklere göre dağılımı tablo 31 de verilmiştir. Yediyıllık süre içerisinde toplam ölümlerin %56.16 sı Çocuk hastalıklarından ölürlen, %16.69 u iç hastalıklarından olmuştur. En az ölüm Göz Hastalıkları ve Fizik Tedavi kliniğinde gözlenmiştir.

TABLO - 31 : 1978 - 1984 YILLARINDA ÖLEN HASTALARIN CİNSİYET VE KLİNİKLERE GÖRE DAĞILIMI

K L İ N İ K L E R	ÖLEN HASTALAR		TOPLAM	%
	ERKEK	KADIN		
İÇ HASTALIKLARI	123	91	214	16.69
GÖZ HASTALIKLARI	-	1	1	0.08
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	-	7	7	0.54
FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON	1	-	1	0.08
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	449	271	720	56.16
NÖROLOJİ	27	24	51	3.98
GENEL ŞİRÜRJİ	87	44	131	10.22
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ	13	4	17	1.33
GÖĞÜS KALP VE DAMAR ŞİRÜRJİSİ	17	3	20	1.56
KULAK BURUN BOĞAZ HASTALIKLARI	14	3	17	1.33
NÖROŞİRÜRJİ	56	29	85	6.63
ÜROLOJİ	16	2	18	1.40
T O P L A M	803	479	1282	100.00

Tablo dikkatlice incelendiğinde erkeklerin ölümünün, kadınlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Toplam yedi yıllık süre içerisinde meydana gelen 1282 ölüm vak'asınının 803 ü yani %63 ü erkeklerde meydana gelirken, 479 (%37) si kadınlarda meydana gelmiştir. Erkeklerle kadınlar arasındaki bu farklılığı Ki Kare ile test ettiğimizde, ($X^2 = 113.57$ P < 0.001) önemli bulundu (5,10,11). Bir başka deyişle 1978-1984 yılları arasında hastanede meydana gelen ölümlerde erkeklerin ölümü, kadınlara oranla önemli düzeyde yüksektir. Ayrıca yedi yıllık süreye ait hastanenin Kaba Ölüm Hızı %5.7 dir.

G - Hastane hizmetlerini ölçen indeksler :

Hastane hizmetlerinin değerlendirilmesinde genel olarak çeşitli indeksler kullanılmaktadır (8,9,17). Biz bu çalışmamızda Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesinin 6.4.1978 tarihinden 31.12.1984 tarihine kadar olan hizmetlerini değerlendireceğiz.

1 - Hastaların ortalama kalış gün sayısı : Bu indeks hastaneye yatan her hasta için ortalama yatma periyodunu gün olarak gösterir. Hastane kayıtlarında yıllar itibariyle bazı hastaların hastanede yattıkları gün sayıları bilinmemektedir. Kaç gün hastanede yattığı bilinmeyen hasta sayıları, bilinen hasta ortalaması ile çarpılarak bir yıl içinde taburcu olan ve ölen hastaların yatak gün sayıları elde edilerek şu formülle hesaplanmıştır.

$$H.O.K.G.S. = \frac{\text{Bir yıl içinde taburcu ve ölen hastaların yatak günü}}{\text{Aynı yıl içinde hastaneye yatanların sayısı}}$$

$$1978 Yılı H.O.K.G.S. = 7474 / 865 = 8.64 \text{ gün}$$

$$1979 \text{ Yılı H.O.K.G.S.} = 16996 / 1878 = 9.05 \text{ gün}$$

$$1980 \text{ Yılı H.O.K.G.S.} = 22112 / 2740 = 8.07 \text{ gün}$$

$$1981 \text{ Yılı H.O.K.G.S.} = 36056 / 4088 = 8.82 \text{ gün}$$

$$1982 \text{ Yılı H.O.K.G.S.} = 34810 / 4199 = 8.29 \text{ gün}$$

$$1983 \text{ Yılı H.O.K.G.S.} = 34905 / 3953 = 8.43 \text{ gün}$$

$$1984 \text{ Yılı H.O.K.G.S.} = 38697 / 4585 = 8.44 \text{ gün}$$

2-Yatak İşgal hızı (oranı) : Yatak işgal oranı hastane yataklarının işgal oranını belirtir. Yani belirli bir süre içerisinde hastane yataklarının ne kadarının kullanıldığını gösterir. Aşağıdaki formüllerle hesaplanır.

$$Y.İ.H. = \frac{\text{Günlük işgal edilen ortalama yatak sayısı}}{\text{Mevcut yatak sayısı}} \times 100$$

$$Y.İ.H. = \frac{\text{Bir yıldaki hasta gün sayısı}}{\text{Mevcut yatak sayısı}} \times 100$$

$$1978 \text{ Yılı Y.İ.H.} = \frac{7474/175}{50} \times 100 = \%85.4 \text{ gün}$$

$$1979 \text{ Yılı Y.İ.H.} = \frac{16996/365}{50} \times 100 = \%93.1 \text{ gün}$$

$$1980 \text{ Yılı Y.İ.H.} = \frac{22112/365}{103} \times 100 = \%58.8 \text{ gün}$$

$$1981 \text{ Yılı Y.İ.H.} = \frac{36056/365}{183} \times 100 = \%54 \text{ gün}$$

$$1982 \text{ Yılı Y.İ.H.} = \frac{34810/365}{200} \times 100 = \% 47.6 \text{ gün}$$

$$1983 \text{ Yılı Y.İ.H.} = \frac{34905/365}{200} \times 100 = \%47.8 \text{ gün}$$

$$1984 \text{ Yılı Y.İ.H.} = \frac{34905/365}{176} \times 100 = \%54.2 \text{ Gün}$$

Hastanenin mevcut yatak sayıları 1978 yılından itibaren Sağlık Müdürlüğüne gönderilen üçer aylık bildirimlerin ortalamaları alınarak mevcut yatak sayısı bulunmuştur.

3 - Kaba Ölüm hızı : Hastanede belirli süre içindeki ölümlerin, aynı süre içindeki taburcu edilenlere (ölümler dahil) oranıdır. Yüzde olarak ifade edilir. Aşağıdaki formülle hesaplanır.

$$K.Ö.H. = \frac{\text{Belirli sürede toplam ölüm sayısı}}{\text{Aynı sürede taburcu edilen hasta sayısı (ölenler dahil)}} \times 100$$

Biz bu çalışmamızda yıllar itibariyle hastaneye yatan hastalar bilindiğinden, taburcu edilen hasta sayısı yerine yatırılan hastaların sayısı alındı.

$$1978 \text{ Yılı K.Ö.H.} = 38/865 \times 100 = \%4.4$$

$$1979 \text{ Yılı K.Ö.H.} = 132/1878 \times 100 = \%7$$

$$1980 \text{ Yılı K.Ö.H.} = 156/2740 \times 100 = \%5.7$$

$$1981 \text{ Yılı K.Ö.H.} = 214/4088 \times 100 = \%5.2$$

$$1982 \text{ Yılı K.Ö.H.} = 236/4199 \times 100 = \%5.6$$

$$1983 \text{ Yılı K.Ö.H.} = 222/3953 \times 100 = \%5.6$$

$$1984 \text{ Yılı K.Ö.H.} = 284/4585 \times 100 = \%6.2$$

T A R T I Ő M A

Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesinin 1978-1984 yılları arasındaki hizmetlerini nitel ve nicel açıdan irdelemeyi amaçlıyan bu çalışmamızda elde edilen bulgular, benzeri çalışmalar ve verilerin ışığı altında bu bölümde yeniden ele alınarak, tartışılacaktır.

Bulgular bölümünde yer alan tablo 3 ve 4 te görüldüğü gibi 1983 yılında hastanenin polikliniklerine 64841 hasta başvururken, 1984 yılında da bu sayı 69314 e yükselmiştir. 1983 yılında ayda ortalama 5403 hastaya poliklinik hizmeti götürülürken, 1984 yılında bu sayı 5776 ya yükselmiştir. Grafik 1 de görüldüğü gibi, aylar arasında poliklinik hizmetleri açısından önemli farklılığın olmadığı gözlenmektedir. Bunun sebebi ise hastanenin Eskişehir ve yöresinde memnuniyet verecek düzeyde kabul görmesi nedeniyle, hastaneye talebin çok olmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle bazı poliklinikler sürekli olarak tam kapasite ile çalıştıklarından, muayene olmak için başvuran hasta sayısının da fazla oluşu, aylar arasında önemli farklılığın doğmamasına neden olmaktadır. Buna rağmen poliklinik hizmetleri 1984 yılında belirgin bir artış göstermiştir. Hastanemizin yapmış olduğu bu poliklinik hizmeti Eskişehir ilindeki yataklı tedavi kurumlarının ve sağlık ocaklarının yapmış oldukları polikliniğin yaklaşık %10 unu teşkil etmektedir (7).

Tablo 5 te görüldüğü gibi laboratuvar hizmetlerindeki artış poliklinik hizmetlerinden daha fazla gözlenmektedir. Zira 1983 yılında 169614 laboratuvar tetkiki yapılırken, 1984 yılında 196135 tetkik yapılmıştır. 1983 yılında aylık ortalama yapılan tetkik sayısı $\bar{X} = 14135$ iken, 1984 yılında $\bar{X} = 16345$ e ulaşmıştır. Hastanenin bir ihtisas hastanesi olması nedeniyle, vak'aların en küçük şüpheye yer

vermiyecek şekilde gözlenerek teşhise yardımcı olunmasının amaçlanmasından kaynaklanmaktadır. Hastanede yapılan laboratuvar tetkikleri 1984 yılında Eskişehir'deki tüm yataklı tedavi kurumlarının %35 ini oluşturmaktadır (7).

Hastaneye yatan hastaların yerleşim merkezlerine göre dağılışı tablo 7 de verilmişti, tablonun tetkikinden de anlaşılacağı gibi 1978-1984 yıllarını kapsıyan çalışmamızda, hastaneye yatan 22308 hastanın 17067 si yani %76.5 i Eskişehir ve ilçelerinde, geri kalan 5241 i %23.5 i diğer yerleşim merkezlerinde oturmaktadır. Bunun nedeni Eskişehir'e komşu olan Ankara, Bursa ve Konya illerinde üniversite hastanelerinin bulunmasından kaynaklanabileceği gibi, yerleşim merkezlerinin yakın yada uzak olmasının da önemli düzeyde etkili olduğu gözlenmektedir. Zira hastaneye yatan hastaların %76.5 inin Eskişehir ve ilçelerinde oturduğu belirlenmişti, İsmet KAN'ın Diyarbakır Tıp Fakültesi Hastanesi kliniklerinde 1972 yılında yapmış olduğu çalışmada da bu oran %65.8 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada da olduğu gibi, uzaklık faktörü hastaneye yatmayı ters yönde etkilemektedir. Yani hastaların oturduğu yerleşim merkezi hastaneye ne kadar yakın olursa, o ölçüde hastaların hastaneye başvurmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca 22308 hastanın 11556 (%51.8) ini kadınların oluşturması da yakınlık faktörünün önemini vurgulamaktadır. Zira yatan hastaların çoğunluğunun merkez ilçede oturması kadınların hastaneye müracatını kolaylaştırmaktadır.

Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesinin yataklı tedavi hizmetlerine başladığı 6.4.1978 tarihinden 31.12.1984 tarihine kadar toplam olarak 22308 hasta yatmıştır. Tablo 15 te görüldüğü gibi bunların 10752 (%48) ini erkek hastalar oluştururken, 11556 (%52) sini

kadın hastalar oluşturmaktadır. Tablo 7,8,9,10,11,12,13,14 incelendiğinde hasta yatışı bakımından da yıllar arasında farklılıklar mevcuttur. Bu durum Grafik 3 ün tetkikinden daha iyi gözlenecektir. Genel olarak yıldan yıla hasta yatışlarında artış gözlenmektedir. Yalnız 1983 yılında kısmi bir azalma mevcuttur. Bunun sebebi ise 1983 yılı başlarında hastane kliniklerinin periyodik olarak kapatılarak genel bakım ve onarıma alınmasından kaynaklanmaktadır.

Hastaneye yatan hastaların kliniklere dağılımı, her hastanede olduğu gibi farklılık göstermektedir. Bu durum kliniklerin yatak kapasitesinden kaynaklandığı gibi, kliniklerdeki mevcut öğretim üyesi ve hastaneye başvuran hastaların hastalık türleriiden de kaynaklanmaktadır. Ayrıca hastanenin yatak kapasitesinin yetersiz oluşu nedeniyle kliniklerin yatak kapasitesinin belirgin bir şekilde ayrılmayışından da kaynaklanmaktadır.

Hastaneye yatan hastaların 1978 yılında %82 si, 1979 yılında %59 u, 1980 de %51 i, 1981 de %49 u, 1982 yılında %45 i, 1983 yılında %46.5 ü ve 1984 yılında ise %45 i ameliyat olmuştur. Bu oranlar oldukça yüksektir. Bu görünüm hastaların diğer yataklı tedavi kurumlarında tedavi olamayan komplike vak'aların çoğunluğu teşkil etmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca 10969 ameliyatın 9609 u (%88) inin Genel Anestezi altında ameliyat olması, Lokal Anestezi altındaki ameliyatlardan az oluşu da bunun kanıtıdır. 1978 - 1984 yılları arasında hastanemizde ameliyat olan hastaların 5287 (%48) ini erkekler oluştururken, 5672 (%52) sini kadınlar oluşturmuştur. Bu durum Ki Kare ile test edildiğinde hastaneye yatan hastaların ameliyat olması cinsiyet yönünden önemli düzeyde farklılık göstermemektedir.

($\chi^2 = 0.018$ $P > 0.05^{n.s}$). Hastanede yapılan ameliyatlardan yıllar itibariyle dağılışı Grafik 4 te görüldüğü gibidir. 1978-1981 yılları arasında ameliyatlarda sayısal artış gözlenirken, 1982-1993 yıllarında kısmi azalma olmuştur. Bunun sebebi ise o yıllarda ameliyathanelerin bakım ve onarımı nedeniyle periyodik olarak kapatılmasından kaynaklanmaktadır. 1984 yılında bakım ve onarımı biten ameliyathanelerin normale dönmesi nedeniyle, ameliyat sayısında da belirgin bir artış gözlenmiştir.

Hastanenin ortalama yatakta kalma gün sayısı ise, yıllar itibariyle 8 gün ile 9 gün arasında değişmektedir. Halbuki gelişmiş ülkelerde bu durum 13-15 gün arasındadır. Bazı ülkelerin ortalama yatakta kalış gün sayıları şöyledir: Örneğin Kanada'da 10.9; Suriye'de 8.3; Avusturya'da 10; Amerika'da 9.4 gündür. Bu ülkelerin ortalamaları bizim hastaneminkine yakın seyrederken, özellikle Avrupa ülkelerinde çok daha yüksek olup, Fransa'da 20.2; Federal Almanya'da 19.2; Hollanda'da 18.4; İspanya'da 24,5 gün düzeyindedir (1,9,16).

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın genel hastanelerinde bu durum şöyledir: 1978 yılında 5.1; 1979 yılında 5.8, 1980 yılında 5.8; 1981 yılında 5.7 ve 1982 yılında ise 5.9 gün olarak saptanmıştır. Türkiye'deki üniversite hastanelerinde ise 1978 yılında 11.1; 1979 yılında 10.2; 1980 yılında 11.1 ve 1982 yılında ise 10.8 gün olarak saptanmıştır(2,3,14,15). Hastanemizin ortalama yatakta kalma gün sayıları, Devlet hastaneleri ile üniversite hastanelerinin arasındadır.

Hastanenin yatak işgal hızı ise yıllar itibariyle değişik bir görünüm göstermektedir. Zira 1978 yılında yatak işgal hızı %85.4;

1979 yılında %93.1 e yükselmiş, 1980 yılında yatak kapasitesinin artırılmasıyla birlikte yatak işgal hızında da düşme gözlenmiş ve %58.8 inmiştir. 1981 yılında %54 olan yatak işgal oranı 1982 de %47.6 ya, 1983 yılında %47.8 e düşmüş ve 1984 yılında ise yatak işgal hızı %54.2 ye yükselmiştir. Hastanenin yedi yıllık ortalama yatak işgal hızı ise %62.98 dir.

Bu durum ülkenin genel hastanelerinde ise şöyledir: 1978 de %32; 1979 da %35; 1980 de %32.5; 1981 yılında %34.8; 1982 yılında ise %41.6 olarak bulunmuştur. Aynı yıllarda Türkiye'deki üniversite hastanelerinde ise yatak işgal hızı şöyleydi: 1978 yılında %42.6; 1979 yılında %50.3; 1980 yılında %44; 1981 yılında %50.7; 1982 yılında ise %51.2 olarak saptanmıştır (2).

Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesinde yatak işgal hızı, ülkenin genel hastanelerinden daha yüksek olup üniversite hastaneleriyle aynı görünümü arz etmektedir. Halbuki gelişmiş ülkelerle kıyaslanacak olursa bu oranın çok düşük olduğu görülecektir. Örneğin İsrail'de %87, Bulgaristan'da %82.8, Federal Almanya'da %87.5, Yugoslavya'da %88.7 olarak bulunmuştur. Bizim seviyemizde olan ülkeler ise şunlardır: Nauru'da %33.9; Suriye'de %58.7 olarak saptanmıştır (9,16).

Hastanenin yataklı tedavi hizmetlerine başladığı günden, 1984 yılı sonuna kadar 1282 hasta ölmüş; bunların 803 ünü (%63) ünü erkekler, 479 unu (%37) sini kadınlar oluşturmaktadır. Bu oran oldukça yüksek olup Ki Kare testi ile test edildiğinde ($\chi^2 = 113.57$ $P < 0.001$) bulunmuştur. Yani hastanemizde meydana gelen ölüm vak'alarında, erkekler daha yüksek bir orandadırlar.

Ayrıca hastanenin kaba ölüm hızları ise, yıllar itibariyle şöyle bulunmuştur. 1978 yılında %4.4, 1979 yılında %7, 1980 yılında %5.7, 1981 yılında %5.2 olan kaba ölüm hızı 1982 yılında %5.6; 1983 de %5.6, 1984 yılında ise %6.2 olarak saptanmıştır. Hastanemizde yedi yıllık süredeki Kaba ölüm hızı yıllar itibariyle ortalama %5.7 dir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının genel hastanelerinde ise şöyledir: 1978 yılında %3, 1979 yılında 3.4; 1980 yılında %5.2; 1981 yılında %4.5 ve 1982 yılında ise %2.9 olarak saptanmıştır. Ayrıca tüm üniversite hastanelerinin kaba ölüm hızı ise şöyledir: 1978 yılında %5.3; 1979 yılında %4.8; 1980 yılında %5.2; 1981 yılında %4.5; 1982 yılında ise %4.9 olarak saptanmıştır (2).

Bu bilgilerden de anlaşılacağı gibi üniversite hastanelerinin ihtisas hastanesi olması nedeniyle kaba ölüm hızları genel hastanelere oranla oldukça yüksektir. Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama hastanesinin kaba ölüm hızı hepsinden daha yüksektir. Bunun sebebi ise daha önceki bölümlerde de izah ettiğimiz gibi hastanenin yatak kapasitesinin düşük olması nedeniyle komplike vak'aların ve acil vak'aların hastaneye yatmasından kaynaklanmaktadır.

S O N U Ç

Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesinin, Eskişehir ve yöresindeki yataklı tedavi kurumlarının ve sağlık ocaklarının yapmış olduğu poliklinik hizmetlerinin %10 u, laboratuvar hizmetlerinin %35 ini kapsaması ve bunların yanında diğer tedavi kurumlarında tedavi olamayan hastaların tedavi imkânını bulması Eskişehir'de önemli bir yerinin olduğunun kanıtıdır.

Yüksek nitelikte sağlık hizmeti veren kuruluş olması yanında, tıp ve hemşirelik eğitimi vererek nitelikli sağlık personeli yetiştirme fonksiyonunu da başarı ile yürüttüğü gözlenmiştir. Ayrıca yerel hizmetler yanında çevre yerleşim birimlerine sağlık hizmeti sunduğu ve bilimsel çalışmaları ile yöre halkını aydınlattığı görülmektedir.

Hastane hizmetlerinin nitel ve nicel incelenmesinden Türkiye ortalamasının üzerinde; benzer kuruluşlar arasında ilk sıralarda yer alan bir kurum görünümünde olduğu ; mevcut veriler dikkate alındığında hastanenin gelişmeye ve genişlemeye müsait yapısı itibarıyla Türkiye'nin sayılı sağlık kurumları arasında yerini almaya aday görüldüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ö Z E T

Anadolu Üniversitesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi'nin sağlık hizmetleri açısından 1978-1984 yılları esas alınarak, poliklinik, laboratuvar, yatan hastalar, ameliyat olan hastalar ve ölümler istatistik olarak değerlendirildi.

Poliklinik ve laboratuvar hizmetlerinin yıldan yıla artış gösterdiği gözlenirken aylar arasında önemli farklılık görülmedi.

Hastaneye yatan hastaların %76.5 şunu Eskişehir ve ilçelerinde oturanların teşkil ettiği; geri kalan %23.5 şunun ise diğer yerleşim merkezlerinden geldiği gözlendi. Yerleşim merkezlerinin uzak ya da yakın oluşu hastaneye yatmayı büyük ölçüde etkilemektedir.

Hastaneye yatan hastaların, ameliyat oranlarının çok yüksek olduğu görülmüş; ameliyat olan hastaların, cinsiyet yönünden farklılık göstermediği saptanmıştır. 1978 - 1984 yılları arasında hastanede yapılan ameliyatlardan %88 inin Genel Anestezi altında, %22 sinin Lokal anestezi altında yapıldığı saptanmıştır.

Hastaneye yatan hastaların ortalama yatakta kalma gün sayılarının yıllar itibariyle 8-9 arasında değiştiği saptanmış; bu durum ülkenin diğer hastaneleriyle kıyaslandığında, genel hastaneler ile üniversite hastanelerinin arasında olduğu belirlenirken, gelişmiş ülkelerin hastanelerinden daha düşük bulunmuştur.

Yatak işgal hızı ise yıllar itibariyle ortalama ($\bar{X}$ =%63) olarak saptanmış; bu oran ülkenin genel hastanelerinden yüksek, üniversite hastaneleriyle aynı düzeyde olduğu gözlenmiştir. Gelişmiş ülkelerin hastanelerinden oldukça düşüktür.

Elde edilen istatistiksel verilerin ışığı altında, hastanenin bölgesel düzeyde önemli bir sağlık kurumu olduğu verdiği hizmetler açısından gelişen ve genişliyen bir nitelik taşıdığı sonucuna varılmıştır.

K A Y N A K L A R

- 1 - Bernard Benjamin, Health manpower and hospital utilization, WHO Chronicle vol.25, NO.12, s : 541-546, 1971
- 2 - Cumhuriyet Dönemi yataklı tedavi hizmetleri 1982 yılı bülteni, SSYB. Ankara, 1983
- 3 - DİE. Türkiye istatistik yıllığı, 1983, DİE Matb. DİE yay. No :1040 Ankara,1983
- 4 - DİE.Genel nüfus sayımı 1980 Nüfusun sosyal ve ekonomik özellikleri, 26 Eskişehir, 1983
- 5 - ETİZ,S. ÖZDAMAR,K. Biyoistatistik, D.Ü.Mat.D.Ü.Yay.No:22 Diyarbakır,1981
- 6 - Eskişehir, SSY Müdürlüğü Sağlık istatistik bülteni, Eskişehir,1982
- 7 - Eskişehir, SSY Müdürlüğü istatistik şubesinden alınan bilgi.
- 8 - GÜLESEN,Ö. Tıbbi ve Hayati istatistik. A.Ü.Tıp Fak.Yay. No :195 Ankara, 1968
- 9 - KAN,İ. Diyarbakır Tıp Fakültesi Hastane kliniklerinde yatan hastalarda görülen hastalıkların frekansları, başlıca gösterdiği özellikler ve istatistikî yoldan değerlendirmesi (Doktora tezi) Diyarbakır, 1972
- 10- KAN,İ. GÜLESEN,Ö. Biyoistatistik, Ayyıldız matbası, U.Üniv.Yay. No:2-021-0069, Ankara,1982
- 11- ÖZDAMAR,K. Biyoistatistik, Bilim teknik yayınevi, Eskişehir,1985
- 12- SEVİN,Ö. ; ÜSTÜNİŞİK,B. Sağlık hizmetleriyle ilgili göstergeler 1980, DPT: 1823,SPB : 344, Ankara, 1982

- 13 - SÜMBÜLOĞLU,K. Hastane istatistikleri, Hacettepe Üniv. Toplum hekimliği Enstitüsü teksiri, 1970
- 14 - Türkiye sağlık istatistik yıllığı 1975-1978, SSYB. Ankara,1980
- 15 - Türkiye sağlık istatistik yıllığı 1979-1981, SSYB. Ankara,1983
- 16 - Who, World Health Statistics Annual 1967, Geneva, 1970
- 17 - Who, Hospital Plannig and Administration, s:26-35, Geneva,1966